

Pavol VITKO st. (*31. 12. 1779 Spišské Bystré †14. 11. 1842 Oravka)

Rímsko-katolícky kňaz, botanik, cirkevný a stoličný súdny funkcionár.

Pochádzal z starej rodiny Vitkovcov, ktorá viac ako 400 rokov žije kontinuálne na Spiši v obci Spišské Bystré. Aj keď sa jeho priezvisko zapisovalo v priebehu času rôzne, základ ostal Vitko. Jeho rodičmi boli Martin Vitko a Mária Majerkinová. Teológiu študoval v seminároch v Banskej Bystrici a Rožňave, neskôr v Trnave, Bratislave a Kecskeméte. Od roku 1804 bol kaplánom v Ružomberku, Zubrohlave a Oravke. Vo voľnom čase skúmal flóru na Ďumbieri, Choči a rašeliniskách Bory. V roku 1807 sa stal farárom v Bobrove na Orave a v tom čase pokračoval v botanických výskumoch na Veľkom Stohu, Malom Rozsutci a Veľkom Rozsutci. V roku 1828 ho preložili do Zubrohlavy. V tom čase skúmal flóru Babej hory a Pilska. Ako kňazovi mu bol udelený titul čestného kanonika pre Spišskú diecézu. Vo vyššom veku chorľavel, preto požiadal o preloženie do Oravky, kde dožil posledné roky života a bol tu aj pochovaný. Jeho životopis ako prvý zverejnil Mikuláš Szontagh v diele *Enumeratio plantarum phanerogagamicarum vascularium comitatus Arvensis in Hungaria* (Viedeň, 1863).

Pavol Vitko svoje vedecké rukopisné dielo *Flora Arvensis* začal písať počas pobytu v Zázrivej a ukončil ho v roku 1822. Následne ho odovzdal Danielovi Szontaghoovi, ktorý to sám uvádza a ten ho odovzdal Čaplovičovej knižnici. Jeho syn Mikuláš Szontagh vystupuje len ako editor

rukopisu Pavla Vitka a svojho otca Daniela Szontagha, čo vedie k záveru, že mal v tom čase obidve práce k dispozícii. S pozostalosťou P. Vitka sa dostal jeho rukopis do zbierky Tatranského múzea v Tatranskej Lomnici, kde sa nachádza dodnes. Mikuláš Szontagh uvádza, že *Flora Arvensis* obsahuje 510 údajov o výskyte rastlín na Orave a aj Liptove, ktoré zistil P. Vitko a tieto skutočnosti tvoria základ diela M. Szontagha. Je pravdepodobné, že v rukopise boli aj časové údaje o jednotlivých nálezoch. Rukopis *Flora Arvensis* P. Vitko dopĺňal aj po roku 1822, pretože v ňom uvádza aj výskyty rastlín zo svojho posledného pôsobiska v Oravke, kde pôsobil aj v októbri 1830. Ako prvá botanická zbierka Oravy sa stala jeho práca základom pre všetky ďalšie botanické výskumy na Orave. O rozsahu diela *Flora Arvensis* si môžeme urobiť istú predstavu podľa lokalít, ktoré uvádza ako náleziská rastlín vo svojej zbierke. Sú to okolie Dolného Kubína, Bobrov, Babia hora, Veľký Stoh, Veľký Rozsutec, Veľký Choč, Čermoš, Bôrik, Pilsko, Jalovec, Hrádok, Minčoľ, Okruhlica, Podsklie, Mních, Ďumbier, Zázrivá – miestna časť Havrania, Hruštín, Istebné, Kňažia, Kraľovany, Medzihradské, Námestovo, Oravská Polhora, Oravské Hámre, Osada, Párnica, Rabčie, Slanica, Trstená, Tvrdošín, Ústie nad Priehradou, Veličná, Veľký Bysterec, Zázrivá, Zubrohlava, Žaškov. V okolí Liptovského Mikuláša sú to Hrboltová, Stankovany, Valaská Dubová, v okolí Žiliny Belá a Terchová a v oblasti Oravy, od roku 1920 patriacej Poľsku, Jablonka, Lipnica, Oravka a Pekelník. V tejto súvislosti je zaujímavý aj kontakt P. Vitka s L. Medzihradským učiteľom v Leštínach, s ktorým skúmal rastlinstvo asi šesť týždňov v okolí Starej Hory, Magury, Oravíc a najmä v Borochoch. Pavol Vitko bol aj prísediacom oravskej súdnej stolice v časoch, keď takéto funkcie v spoločnosti obsadzovala takmer výlučne šľachta. Z jeho súdnej praxe sa zachovalo niekoľko rukopisov.

Ministerstvo kultúry SR, sekcia kultúrneho dedičstva, v roku 2012 vyhlásilo priekopnícke rukopisné dielo *Flora Arvensis* (1822) od autora Pavla Vitka (Vitkaya) st., na návrh č. SNK/2012/KGR-491 zo 14. 11. 2012 Slovenskej národnej knižnice, za historický knižný dokument vo vlastníctve a správe Štátnych lesov SR.

(JV)